

مراحل طراحی و ویژگیهای
نرم افزار ساخت اصطلاحنامه

قاموس

نسخه مفصّل مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران

تحقیق، طراحی و اجرا: مهرداد نوروزی اقبالی

پیدایش

در راستای اجرای طرح ملی پژوهشی تدوین و ترجمه چند اصطلاحنامه در مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، در تابستان سال ۱۳۷۷ عملیات مربوط به امور رایانه‌ای اصطلاحنامه فنی و مهندسی (EI) آغاز گردید. در آن زمان با توجه به شرایط و امکانات موجود، سیستم عامل DOS به عنوان بستر نرم‌افزاری و نرم‌افزار زرنگار به عنوان خروجی نهایی اصطلاحنامه تعیین گردیدند. بلافاصله نرم‌افزاری برای ورود اطلاعات متن لاتین اصطلاحنامه جهت ایجاد ساختار درختی آماده گردید. پس از تکمیل اطلاعات لاتین، نرم‌افزار دیگری نیز برای نگهداری اطلاعات فارسی (اعم از ترجمه‌های انجام شده و اطلاعاتی که از قبل موجود بودند)، ساخت ایندکس‌های مورد نیاز، تهیه فرم‌های چاپی اولیه در محیط زرنگار و ... تهیه گردید. در این هنگام عملیات رایانه‌ای دیگر اصطلاحنامه‌ها نیز به اینجانب محول گردید. با توجه به اختلاف ساختاری متون لاتین این اصطلاحنامه‌ها، برای هریک از آنها برنامه جداگانه‌ای جهت ورود اطلاعات لاتین و فارسی نوشته شد. پس از گذشت دو سال، با بررسی روند اجرای تهیه اصطلاحنامه‌ها و با توجه به تجربیات بدست آمده در این مدت، اینجانب مصمم گردیدم بدون متوقف نمودن روند قبلی، با ساخت نرم‌افزاری قدرتمند و در عین حال ساده، قدمی در جهت تسهیل روند تالیف اصطلاحنامه‌ها در کشور بردارم. ضمن اینکه در پایان، با انتقال اطلاعات اصطلاحنامه‌های مرکز به محیط این نرم‌افزار، در نهایت نتایجی بهتر از آنچه در نظر بوده است بدست آید.

مراحل اجرایی

برای طراحی اولین نسخه از نرم افزار ساخت اصطلاحنامه "قاموس" مراحل زیر انجام پذیرفته است:

۱- طراحی رابط کاربر

رابط کاربر یکی از مهمترین بخشهای هر نرم افزار در زمان طراحی می باشد و ویژگیهای آن می تواند نقش مؤثری در ارائه تواناییهای اختصاصی یک نرم افزار ایفا نماید. در نرم افزار ساخت اصطلاحنامه "قاموس" ویژگیهای زیر برای رابط کاربر گنجانده شده است:

۱-۱- سادگی دیداری:

در طراحی این نرم افزار، با پرهیز از بیش از حد بکار بردن المانهای کاری، پرهیز از تنوع در تضاد رنگها، گروه بندی موضوعی پنجره ها و ...، ضمن ایجاد سادگی در استفاده از نرم افزار، کاربر نیازی به بخاطر سپردن انبوهی از اطلاعات برای استفاده از نرم افزار نخواهد داشت. به عبارت دیگر کاربر با اندکی آشنایی با نرم افزار قادر خواهد بود از کلیه امکانات آن استفاده نماید.

۲-۱- سادگی دسترسی به کلیه قسمتهای برنامه:

دسترسی کاربر به المانهای کاری بگونه ای است که پس از گذر از حداکثر ۴ یا ۵ مرحله بتواند عملیات مورد نظر خود را فعال نماید.

۳-۱- زیبایی

در ساخت رابط کاربر علاوه بر آنچه در قسمت ۱-۱ ذکر گردید، با استفاده از هماهنگی رنگها و هماهنگی در طرز چین المانها، ضمن جلوگیری از خستگی سریع کاربر هنگام استفاده از نرم افزار، زیبایی خاصی به آن داده شده است.

۴-۱- سازگاری با زبان فارسی

برای استفاده هرچه راحتتر کاربران در داخل کشور، رابط کاربر و تا حد امکان پیغامهای خطا و اخطار برنامه به زبان فارسی است. برای این منظور از جدول کد استاندارد ۱۲۵۶ استفاده شده است. پنجره ها و المانهای نرم افزار نیز تا جایی که در محدوده تواناییهای سیستم عامل باشد، از راست به چپ تنظیم گردیده اند.

۲- طراحی پنجره ها

بر اساس ویژگیهای بیان شده برای رابط کاربر، المانهای برنامه بر اساس موضوع و نوع عملیات در پنجره های مختلف قرار گرفته اند. در این برنامه سعی شده است تا با حداکثر بهره برداری از تکنیکهای برنامه نویسی از ایجاد پنجره های غیر ضروری جلوگیری گردد. مهمترین پنجره ها به شرح زیر می باشند:

• پنجره اصلی:

این پنجره نمایش دهنده اطلاعات اصلی اصطلاحنامه می‌باشد. کل نمای اصطلاحات مرجح هر اصطلاحنامه و روابط اعم و اخص آنها بصورت ساختار درختی و اطلاعات فرعی هر اصطلاح در المانهای مربوطه نشان داده می‌شوند. کلیه عملیاتهای زمان ساخت اصطلاحنامه و دسترسی به سایر قسمتها و پنجره‌ها از طریق این پنجره میسر می‌باشد.

• پنجره اصطلاحات غیر مرجح:

این پنجره بسیار شبیه پنجره اصلی می‌باشد با این تفاوت که بجای نمایش ساختار درختی اصطلاحات مرجح، لیستی از اصطلاحات غیر مرجح نمایش داده می‌شود و المانهای اضافی مختص اصطلاحات مرجح دیده نخواهند شد. آثار تغییرات در اطلاعات اصطلاحنامه فقط از پنجره اصلی به این پنجره منتقل می‌شود و تغییر اطلاعات در این پنجره در اطلاعات اصلی اصطلاحنامه تاثیری ندارد و صرفاً برای تکمیل اطلاعات در هنگام چاپ موثر خواهد بود.

• پنجره پیش فرض‌های چاپ:

پیش فرض‌های چاپ

الگوی نمایش نمایه الفبایی

راست به چپ ☒

رسم الخط

نشانه ترجمه‌ها

ترجمه ۱ ☐ راست به چپ

ترجمه ۲ ☐ راست به چپ

ترجمه ۳ ☐ راست به چپ

اصطلاح اصلی

اجزای مرتبط

نشانه‌ها

یادداشت دامنه

نمایه گردان (لغات فرعی)

نمایه گردان (لغات اصلی)

ساختار درختی

تغییر رسم الخط

ABC Sample ابجد هوز

پیشانه‌ها

عنوان اعم ☒ اعم

عنوان اخص ☒ اخص

عنوان وابسته ☒ او

بکار برید ☒ ب.ک

بجای ☒ ب.ج

یادداشت دامنه ☒ د

تاریخچه ☒ ت.خ

تاریخ ورود ☐ تو

بسامد ☐ ب.س

رشته موضوعی ☐ رم

ترجمه ۱ ☒ En

ترجمه ۲ ☐

ترجمه ۳ ☐

تکرار نشانه‌ها ☐

شکل کلی نمایه الفبایی

ساده ☐

پیشرفته ☒

تعیید عناوین اعم تا سطح

تعیید عناوین اخص تا سطح

تعیید گزارشها

رشته موضوعی

در هر قسمت ☒

برابری از ابتدا ☐

برابری با کل واژه ☐

وضعیت

نامزد ☒

موقت ☒

تصویب شده ☒

نامعتبر ☒

پیش فرض

انصراف

تایید

گزینه‌های متعددی برای بدست آوردن بهترین شکل چاپی اصطلاحنامه به شرح زیر در نظر گرفته شده است:

0 تعیین جهت نمایش متون بر اساس زبان

0 تعیین رسم الخط و رنگ مجزا برای هریک از قسمتهای زیر:

§ واژه اصلی

§ فیلدهای فرعی منشعب از واژه اصلی

§ سمبولها

§ یادداشت دامنه

§ سمبولهای ترجمه

§ هریک از ترجمه‌ها بطور جداگانه

§ کلمات نمایه شده در نمایه گردان

§ کلمات نمایه نشده در نمایه گردان

§ ساختار درختی ساده

0 قابلیت تغییر سمبولها برای زبانهای مختلف

0 تعیین فیلدهای مورد نظر برای چاپ

0 تعیین فرم کلی چاپی

§ ساده: یک سطح اعم و یک سطح اخص

§ پیشرفته: سطوح متغیر اعم و اخص

0 قابلیت تعیین تکرارپذیری سمبولها

0 قابلیت محدوده چاپ به رشته‌های مورد نظر

کلیه موارد فوق از طریق پنجره پیش فرض‌های چاپ قابل تنظیم می‌باشند. در این پنجره قسمتی نیز برای پیش نمایش فرم کلی نمایه الفبایی در نظر گرفته شده است.

- پنجره فهرست بازدارنده:

برای بدست آوردن نمایه گردان لازم است از نمایه کردن بسیاری از کلمات جلوگیری گردد. این کلمات را می‌توان با وارد کردن در پنجره سیاهه مشخص نمود.

• پنجره جستجو:

برای جستجوی کلمات در اصطلاحنامه، فرآیند قدرتمندی در نظر گرفته شده است. قابلیت‌های مورد نظر برای جستجو به شرح زیر می‌باشد:

0 قابلیت تعیین اینکه جستجو در کدامیک از فیلدها صورت پذیرد.

0 محل شروع جستجو

§ از محل اصطلاح فعال

§ از اولین اصطلاح

0 روش جستجوی واژه

§ برابری با قسمتی از فیلد

§ برابری با قسمتی از ابتدای فیلد

§ برابری با کل فیلد

0 تکرار عملیات جستجو با استفاده از کلیدهای توابع

0 تعیین جستجو در اصطلاحات مرجع یا غیر مرجع

۳- انتخاب فیلهای اطلاعاتی

با در نظر گرفتن تجربیات قبلی و بررسی اصطلاحنامه‌های موجود در مرکز، فیلهای اطلاعاتی زیر در نرم‌افزار ساخت اصطلاحنامه "قاموس"، ایجاد شده‌اند:

- اصطلاح مرجع
- اصطلاح غیر مرجع
- ترجمه (۳ فیلد)
- اصطلاح وابسته
- یادداشت دامنه
- فرکانس
- تاریخچه
- رشته
- ارجاعات
- تاریخ ورود به اصطلاحنامه
- توضیحات
- اصطلاح اعم
- اصطلاح اخص

طرز چین اطلاعات در این نرم‌افزار بصورت درختی می‌باشد. به عبارت دیگر فیلهای اصطلاح اعم و اصطلاح اخص هیچگاه بطور مستقیم در یک المان قرار نمی‌گیرند بلکه محل قرار گرفتن اصطلاح در درخت اصطلاحنامه بیانگر ارتباط اعم یا اخص آن اصطلاح با دیگر اصطلاحات خواهد بود. نرم‌افزار ساخت اصطلاحنامه بطور خودکار با پیمایش درخت، فیلهای مزبور را تکمیل خواهد نمود. بدین ترتیب از بروز بسیاری از خطاهای انسانی در ساختار اصطلاحنامه جلوگیری خواهد شد.

اصطلاح مرجع کلید دسترسی به سایر اطلاعات می‌باشد.

برای فیلهای ترجمه امکاناتی در نظر گرفته شده‌است تا اختلاف جهت نوشتن برای زبانهای مختلف در خروجی‌های برنامه تاثیر نامطلوب نداشته باشد.

۴- ذخیره اطلاعات

بین سالهای ۱۳۷۳ تا ۱۳۷۸ اینجانب اقدام به طراحی یک سیستم مدیریت ذخیره‌سازی اطلاعات نمودم. در این سیستم از ساختار خاصی از درخت دودویی استفاده شده است که ویژگیهای منحصر بفردی به آن داده است. از جمله:

- استفاده از تکنیک Random Optimization و سرعت دسترسی و بازیابی بسیار زیاد.
- قابلیت انشعاب یک درخت دودویی از هریک از برگهای درخت بالاتر.
- کاهش تعداد ایندکس‌های مورد نیاز در بانکهای اطلاعاتی خاص.
- ساخت خودکار ایندکس‌های متعدد بر اساس نیاز.
- قابلیت ذخیره‌سازی هر نوع اطلاعات اعم از تصویر، متن و ... یا ترکیبی از آنها.
- ...

از آنجائیکه ساختار درختی سیستم ذخیره‌سازی فوق شباهت بسیار زیادی با ساختار درخت اصطلاحنامه دارد، این سیستم با اندکی تغییر بعنوان سیستم ذخیره‌سازی اطلاعات اصطلاحنامه انتخاب شده است.

همچنین برای انعطاف‌پذیری بیشتر و قابلیت دریافت و ارسال اطلاعات به دیگر برنامه‌ها، ذخیره‌سازی در محیط Microsoft Access نیز به قابلیت‌های برنامه اضافه گردیده است.

۵- طراحی شکل چاپی اصطلاحنامه

با توجه به اینکه نرم‌افزار Microsoft Word امکانات متنوع و بسیار قدرتمندی برای چاپ متون دارد، طراحی شکل چاپی اصطلاحنامه بگونه‌ای خواهد بود که توسط Microsoft Word قابل خواندن باشد. برای این منظور بجای ارسال مستقیم متن چاپی به چاپگر، آن را بصورت Rich Text Format ذخیره می‌نماییم. فایل RTF بدست آمده، نیاز چندانی به ویرایش ندارد و بلافاصله پس از صفحه آرایی آماده چاپ می‌باشد. نرم‌افزار ساخت اصطلاحنامه "قاموس" اشکال چاپی زیر را تولید می‌نماید:

• نمایش الفبایی:

نمونه‌ای از شکل نمایش الفبایی اصطلاحنامه را در زیر مشاهده می‌نمایید:

انفجار زیر آب
اع. انفجار
او. ساخت زیرآبی

اندازه‌گیری عمق (اقیانوس)
ب.ک. ژرفاسنجی

مهندسی اقیانوس

ان. *Underwater explosion***بررسی آب‌نگاشتی**

اع. بررسی

او. اقیانوس‌نگاری

مهندسی اقیانوس

ان. *Hydrographic survey***پی زیرآبی**

اع. پی

سازه زیرآبی

ان. *Underwater foundation***تجهیزات اقیانوس‌نگار**

اع. تجهیزات

اخ. دستگاه اقیانوس‌نگار

زیردریایی اقیانوس‌نگار

او. اقیانوس‌نگاری

مهندسی اقیانوس

ان. *Oceanographic equipment***تجهیزات زیرآبی**

اع. تجهیزات

اخ. دوربین زیرآبی

لامپ زیرآبی

او.

اندازه‌گیری دمای زیر آب

برش زیرآبی

جوشکاری زیر آب

ساخت زیرآبی

سازه زیرآبی

عکاسی زیرآبی

گمانه‌زنی زیرآبی

مته‌کاری زیرآبی

مهندسی اقیانوس

نیروگاه زیرآبی

واکنشگاه زیرآبی

ان. *Underwater equipment***جریان اقیانوسی**

او.

اقیانوس‌نگاری

جریان آب

کشند

موج آب

ان. *Ocean current***جلبک دریایی**

اع.

جلبک

او.

اقیانوس‌نگاری

ان. *Seaweed***خاک زیر آب**

اع.	خاک	دید زیر آب	دید
او.	اقیانوس نگاری	اع.	او.
ان.	<i>Underwater soil</i>	او.	گمانه زنی زیر آبی
		ان.	<i>Underwater visibility</i>
دستگاه اقیانوس نگار			
اع.	تجهیزات اقیانوس نگار	زمین شناسی زیر دریایی	اع.
	دستگاه	زمین شناسی	او.
او.	اقیانوس نگاری	اقیانوس نگاری	او.
ان.	<i>Oceanographic instrument</i>	زمین فیزیک زیر دریایی	ان.
		<i>Submarine geology</i>	

همانطور که قبلا هم ذکر گردید، در پنجره پیش فرض های چاپ امکانات متنوعی برای شکل چاپی در نظر گرفته شده است.

• نمایه گردان زبان اصلی:

در اینجا نیز نمونه ای از شکل نمایه گردان اصطلاحنامه را مشاهده می کنید:

سرب زدایی (تصفیه آب)	سرب	متالورژی
کارکنان	سرب	متالورژی پودر
سرپرستی	سرب	معدن
سرپنتین	سرب و مس	معدن آلیاژ روی و
سرچکیده گیری داغ	سرباره	جوشکاری برقی با
دکل حفاری جک	سرباره ای	سیمان
سرد	سرباریکه ای	ابزار
آهنگری	سرب دار	رسوب روی
جوشکاری	سرب دار	رسوب نیکل
دستگاه نورد		
ذخیره سازی		
کله زنی		

- نمایش ساختار درختی زبان اصلی:

- . . تنش باد
- . اثر پهاش
- . اثر تابش
- . . اثر پرتوی لیزر
- . . . برهم‌کنش بافت لیزر
- . . . فرساب لیزر

.. انبارش بار مرزی	.. آسیب تابشی
.. انقباض الکتریکی	.. روشنایی کاندی
.. پیزوالکتریسیته	.. اثر ترکیب
.. تخلیه الکتریکی	.. اثر تندباد
.. آذرخش	.. اثر خوردگی
.. تخلیه پرتوی	.. اثر زمین لرزه
.. تخلیه سطحی	.. اثر فرودمایی
.. تخلیه هاله‌ای	.. اثر سردی
.. تخلیه نسبی	.. اثر فشار
.. جرقه الکتریکی	.. اثر فشار قوی
.. جرقه الکتریکی	.. اثر فشار قوی در جامدات
.. جرقه‌زنی الکتریکی	.. اثر گرانشی
.. اتصال الکتریکی جامدات	.. اثر گرما
.. اثر زئر	.. اثر دمای بالا
.. اتصال الکتریکی گازها	.. اثر موج
.. اتصال الکتریکی مایعات	.. اثر پخش موج رادیویی
.. جونوفه	.. اثر موج آب
.. قوس الکتریکی	.. اثر موج صوتی
.. قوس مدارشکن	.. اثر برقا صوتی
.. مهاجرت الکتریکی	.. اثر صوتی نوری
.. اثر میدان مغناطیسی	.. اثر فرا صوتی
.. اثر الکترون نور مغناطیسی	.. درخشایی صوتی
.. اثر گالوانومغناطیسی	.. اثر میدان الکتریکی
.. اثر هال	.. اثر الکترونوری
.. مقاومت مغناطیسی	.. اثر نور الکترونی کر
.. اثر مغناطی الکتریکی	.. الکتروکرومیسم
.. اثر مغناطی صوتی	.. اثر برقا صوتی
.. اثر میدان الکترومغناطیسی	.. اثر گان
.. اثر نور مغناطیسی	.. اثر مغناطی الکتریکی
.. اثر فارادی	.. الکتروورخشانی
.. پدیده نور مغناطیسی کر	.. الکترو هیدرودینامیک

.. تعلیق مغناطیسی

.. جداسازی مغناطیسی

.. دگرسانی مغناطیسی

.. مغناطو هیدرودینامیک

.. اثر یخبندان

• ایندکس های الفبایی:

یکی دیگر از اشکال چاپی اصطلاحنامه که در برنامه گنجانده خواهد شد، ایندکس الفبایی از اصطلاح مرجع و ترجمه های آن می باشد. با در نظر گرفتن ترتیب الفبایی ایندکس ها در صورتی که برای اصطلاحات مرجع هر سه ترجمه بیان شده باشد، می توان ۱۲ ایندکس مختلف تهیه نمود. نمونه ای از ایندکس الفبایی فارسی به انگلیسی در اینجا نشان داده شده است:

Oil well flooding	آبرویی چاه نفت	Water	آب
Dewatering	آب زدایی	Potable water	آب آشامیدنی
Reef	آب سنگ	Seawater	آب دریا
Scour	آب شستگی	Groundwater	آب زیرزمینی
Hydraulic fracturing	آب شکست	Cooling water	آب سرمایش
Hydrology	آب شناسی	Surface water	آب سطحی
Cobalt plating	آب کبالت دهی	Heavy water	آب سنگین
Chromium plating	آب کروم کاری	Saline water	آب شور
Culvert	آب گذر	Brine	آب نمک
Water heaters	آب گرمکن	Climatology	آب و هواشناسی
Solar water heater	آب گرمکن خورشیدی	Gold plating	آب طلاکاری
Dehydration	آب گیری	Ponding	آب ایستی
Hydrometallurgy	آب متالورژی	River diversion	آب برگردان رودخانه
Fruit juice	آب میوه	Packing	آب بندی
Nickel plating	آب نیکل کاری	Watershed	آب پخشان
Hydration	آب پوشی	Aquifer	آب خیز
Quenching	آب دهی	Water supply	آب رسانی

Iridium plating	آبکاری ایریدیوم	Plating	آبکاری
Indium plating	آبکاری ایندیم	Aluminum plating	آبکاری آلومینیوم
Tin nickel plating	آبکاری با قلع و نیکل	Iron plating	آبکاری آهن
Electroless plating	آبکاری بدون برق	Electroplating	آبکاری الکتریکی

۶- بررسی ساختاری اصطلاحنامه

هنگام تألیف اصطلاحنامه بروز خطاهای انسانی موجب عدم دستیابی به نتایج مناسب خواهد شد. در نرم‌افزار ساخت اصطلاحنامه "قاموس" پروسه‌ای برای بررسی خطاهای انسانی در ساختار اصطلاحنامه گنجانده شده است. موارد مورد بررسی در این قسمت به شرح زیر می‌باشد:

- هیچکدام از اصطلاحات مرجع در سطوح بالاتر از خود نباید تکرار شده باشند.
- هیچیک از اصطلاحات نباید هم مرجع و هم غیر مرجع تعریف شده باشند.
- کلیه واژه‌هایی که در فیلد اصطلاحات وابسته آمده‌اند حتما باید در نقطه دیگری از اصطلاحنامه بصورت مرجع تعریف شده باشند.

نتایج حاصل از بررسی ساختاری اصطلاحنامه یک به یک در صفحه نمایش و بطور مجتمع در یک فایل به کاربر گزارش داده می‌شوند.

۷- سازگاری و محیط اجرایی

کلیه قابلیت‌ها و امکانات نرم‌افزار ساخت اصطلاحنامه "قاموس" بر اساس سازگاری با محیط Windows XP و با در نظر گرفتن وجود امکانات مناسب سخت‌افزاری قابل ارائه می‌باشند. ترتیب الفبایی در خروجی‌های برنامه بر اساس تنظیمات ویندوز می‌باشد و توسط آن کنترل می‌گردد.

مهرداد نوروزی اقبالی

ضمیمه ۱

برنامه کامل نرم افزار ساخت اصطلاحنامه "قاموس"

**پروژه تبدیل اطلاعات اصطلاحنامه از یک فایل
متنی به ساختار اطلاعاتی نرم افزار ساخت
اصطلاحنامه "قاموس"**

با توجه به اینکه نرم‌افزار ساخت اصطلاحنامه "قاموس" بر اساس ساختار درختی اصطلاحنامه عمل می‌نماید، لذا امکان استفاده از این نرم‌افزار برای اعمال تغییرات در اصطلاحنامه‌هایی که بصورت غیر الکترونیکی موجودند یا در نرم‌افزارهای دیگر تالیف شده‌اند، غیر ممکن است. از این رو برای انتقال اطلاعات این اصطلاحنامه‌ها به نرم‌افزار ساخت اصطلاحنامه، لازم است طی یک پروسه کامپیوتری بر روی متن الکترونیکی اصطلاحنامه ساختار درختی آن بدست آید.

بمنظور این کار، برنامه‌ای برای تبدیل فایل‌های متنی مربوط نمایه الفبایی اصطلاحنامه‌های دیگر به ساختاری که در "قاموس" قابل خواندن باشد، آماده گردید. در ادامه چگونگی استفاده از این نرم‌افزار شرح داده شده است:

محیط برنامه:

تبدیل متن اصطلاحنامه

نام فایل ورودی: دیسک...
 نام فایل خروجی: دیسک...

نمایش داده شده گرفتن خطوط با نشانه‌های زیر:

نشانه آغاز یک رکورد: ☐ خط خالی
☐ خطی شامل: Record
☐ نشانه واژه اصلی: MT

جایگزینی زبان اصلی با:
☐ عدم جایگزینی
☐ ترجمه ۱
☐ ترجمه ۲
☐ ترجمه ۳

تبدیل

نشانه‌های پیدا شده:

BT	عنوان اعم	☒
NT	عنوان اخص	☒
RT	عنوان وابسته	☒
USE	بکار برید	☒
UF	بجای	☒
SN	یادداشت دامنه	☒
HN	تاریخچه	☒
IND	تاریخ ورود	☒
Frq	بسامد	☒
SC	رشته موضوعی	☒
	ترجمه ۱	☐
	ترجمه ۲	☐
	ترجمه ۳	☐

همانطور که در تصویر صفحه قبل مشاهده کردید، برنامه تبدیل، یک برنامه تک پنجره‌ای است. برای تبدیل یک فایل متنی اصطلاحنامه گزینه‌های صفحه مذکور باید با دقت به شرح زیر تکمیل گردند:

۱- نشانه فیلدها

قبل از انجام پروسه تبدیل، باید مشخص نماییم هر یک از خطوط نمایه الفبایی مورد نظر مبین کدامیک از فیلدهای اصطلاحنامه می‌باشد. در نمایه الفبایی، معمولاً در ابتدای هر خط یا هر گروه از فیلدهای اصطلاحنامه، نشانه مربوط به آن فیلد نگاشته شده است. در قسمت "نشانه فیلدها" در کنار هر یک از فیلدهایی که فهرست آنها در زیر آمده است، مربعی برای درج علامت وجود فیلد در اصطلاحنامه و در مقابل آنها نیز محلی برای نوشتن نشانه فیلد آمده است.

- عنوان اعم
- عنوان اخص
- عنوان وابسته
- بکار برید
- بجای

- یادداشت دامنه
- تاریخچه
- تاریخ ورود
- بسامد
- رشته موضوعی
- ترجمه ۱
- ترجمه ۲
- ترجمه ۳

۲- نام فایل ورودی

در این گزینه نام فایلی که شامل اطلاعات نمایه الفبایی اصطلاحنامه می‌باشد، مشخص می‌گردد. برای حصول نتیجه دلخواه، نکات زیر باید برای فایل ورودی رعایت شده باشد:

- متن مورد نظر از نوع TXT باشد.
- بین هر رکورد (مدخل واژه‌ای و اطلاعات فرعی آن) حداقل یک سطر خالی یا یک علامت منحصر بفرد وجود داشته باشد.

- هر یک از فیلدهای هر رکورد بدون تکرار در یک سطر قرار گیرد.
- در ابتدای هر فیلد علامت مشخصه آن فیلد نوشته شده باشد. برای فیلدهای تکرار پذیر این موضوع باید حداقل در ابتدای تکرار اول رعایت گردد.
- کلیه تکرارهای فیلدهای تکرارپذیر در ادامه یکدیگر باشند.
- علامت سطوح دوم و بالاتر عناوین اعم یا اخص با سطح اول آن متفاوت باشد. سطوح بالاتر از یک نادیده گرفته خواهند شد.

۳- نام فایل خروجی

اطلاعات تبدیل شده در فایلی با فرمت اطلاعاتی MS-Access ذخیره می‌شوند. نام فایل مورد نظر باید در این گزینه مشخص گردد.

۴- نشانه آغاز یک رکورد

- خط خالی
- در صورتیکه آغاز هر رکورد با یک خط خالی مشخص شده باشد، اولین خط بعد از آن بعنوان واژه اصلی و خطوطی که در ادامه می‌آیند، بعنوان فیلدهای فرعی در نظر گرفته می‌شوند.
- خطی شامل

ممکن است بجای یک خط خالی، خطی که در ابتدای آن عبارت خاصی نوشته شده باشد، بعنوان مشخصه رکورد قرار گیرد. در اینجا نیز همانند گزینه قبلی، اولین خط بعد از خط مورد نظر بعنوان واژه اصلی و خطوطی که در ادامه می‌آیند، بعنوان فیلدهای فرعی در نظر گرفته می‌شوند.

• نشانه واژه اصلی

در صورتیکه در کنار واژه اصلی، نشانه مربوط به آن (مثلا MT) درج شده باشد، این نشانه بعنوان نشانه ابتدای رکورد نیز قلمداد می‌گردد. در این صورت از انتهای نشانه تا انتهای خط بعنوان واژه اصلی و خطوطی که در ادامه می‌آیند، بعنوان فیلدهای فرعی در نظر گرفته می‌شوند.

۵- جایگزینی زبان اصلی با

• عدم جایگزینی

در صورتیکه این گزینه فعال باشد، هیچگونه جایگزینی صورت نمی‌پذیرد.

• ترجمه (۱، ۲ یا ۳)

اگر یکی از ترجمه‌ها فعال باشد، پس از انجام پروسه تبدیل، ترجمه واژه‌ها جایگزین واژه اصلی خواهد گردید.

۶- نادیده گرفتن خطوط با نشانه‌های زیر

در صورتیکه در فایل نمایه الفبایی، فیلدهایی وجود داشته باشند که در هیچیک از فیلدهای ارمافزار ساخت اصطلاحنامه قرار نگیرند، باید با اضافه کردن نشانه آن فیلد به این گزینه از ورود ناخواسته اطلاعات آن فیلد به نرمافزار جلوگیری نمایید. توجه داشته باشید که هر نشانه باید در یک سطر قرار گیرد.

۷- تبدیل

پس از تنظیم گزینه‌های مورد نیاز، با فشار دادن کلید "تبدیل" عملیات تبدیل فایل متنی آغاز می‌گردد.

مشکلات احتمالی

از آنجاییکه متون نمایش الفبایی با فرمتهای متنوعی تولید می‌گردند، ممکن است عدم دقت در کنترل متن ورودی یا رعایت نکردن موارد بالا یا شبه استاندارد نبودن فرمت نمایش الفبایی، باعث عدم حصول نتیجه دلخواه گردد. اینگونه موارد خارج از حوزه پشتیبانی این پروسه می‌باشد.

مهرداد نوروزی اقبالی